

Nummer 6
14 juni 2012

NIEUWSBRIEF STICHTING RUITERSPOREN

NIEUWSBRIEF 6

Na de eerste serie van nieuwsbrieven zullen in het vervolg de nieuwsbrieven vier keer per jaar verschijnen: in maart, juni, september en december.

In dit zomernummer komen we terug op een aantal onderwerpen die al eerder aan de orde zijn geweest, gaan we door met een aantal vaste rubrieken en starten we ook nog eens met een nieuwe serie artikelen over de turfwinning in al zijn aspecten. En natuurlijk een paar verrassingen...

Aan het eind van de zomer zal de donateursdag gehouden worden. We zullen het Damshûs in Nijbeets bezoeken en zeer binnenkort hoor je daar meer van.

Om de jeugd meer bij de familie en de activiteiten van de Stichting te betrekken, hebben we sinds kort een Facebook-pagina, én een Twitter-account. Mijn dochter

Elske en zoon Rein vonden het prachtig om het beheer daarvan op zich te nemen!

Ik wens iedereen een hele fijne zomer toe, en veel leesplezier met deze nieuwsbrief!

Kleine berichten

- Nieuwe donateurs

De afgelopen periode heeft zich één nieuwe donateur aangemeld: Piet de Ruiters uit Hardenberg, die de meesten van ons wel kennen van de afgelopen Ruitersdag.

Verder was er een aanmelding vanuit Australië, maar betalingen vanuit het buitenland zijn zó duur, dat een donatie eigenlijk geen zin heeft. Het meeste geld gaat dan naar de bank in plaats van de Stichting!

Maar het goede nieuws is dat op een enkeling na alle bestaande donateurs opnieuw een donatie hebben gedaan voor hun tweede jaar! Hartelijk dank daarvoor!

- Wieger Ruiters

In eerdere nieuwsbrieven kwam het lot van Wieger Ruiters al ter sprake. Op de website van de Oorlogsgravenstichting (OGS) stond zijn voornaam als WIEGEN gespeld. Op een reactie van mij dat dit niet klopte, kreeg ik als antwoord dat dit niet zonder verder bewijs kon worden gewijzigd.

Nadat ik een kopie van zijn geboorteakte had opgevraagd bij de gemeente Lemsterland, en deze naar de OGS had opgestuurd, kreeg ik 1 juni bericht dat de voornaam nu gecorrigeerd is.

Voor alle betrokkenen is dit goed nieuws, en de Stichting is blij dat ze dit voor elkaar heeft gekregen.

De desbetreffende pagina vind je hier:

<http://srs.ogs.nl/index.php?go=home.slachtoffer&id=131508>

- Reacties familiewapen

Veel leuke reacties ontvangen naar aanleiding van de presentatie van het familiewapen. Hartelijk dank daarvoor! Uit de reacties blijkt dat het ontwerp van het wapen bij iedereen in de smaak valt.

DE PLEK : De Scheene

De Scheene is een gegraven grenssloot die in de omgeving van Munnekeburen van idyllische schoonheid is. Toeristen hebben dit gebied (gelukkig) nog niet ontdekt.

Het is fantastisch om langs de Scheene te wandelen en deze wandeltocht heb ik al enige malen met veel plezier gemaakt. De wandeltocht is binnen anderhalf uur te doen, maar dankzij de vele mooie plekjes ben je wel wat langer onderweg.

1) Parkeer de auto bij de kerk van Munnekeburen, en loop het pad op, rechts van de kerk. Op de kruising achter de kerk neem je het pad naar links. Dit loopt achter de kerk langs. Dit pad loop je helemaal uit. Dit pad wordt het Binnenpad genoemd en was ooit de belangrijkste verbinding.

Links en rechts staan incidenteel wat kleine (vakantie) woningen.

2) Je bent steeds rechtdoor gelopen en staat nu voor de Jonkers- of Helomavaort. Je gaat hier rechts en ziet in de verte al de molen, ons volgende doel.

3) De molen "De Rietvink" is pas geleden helemaal in oude luister hersteld.

Dit is een fantastische plek vol Ruiters-herinneringen!

De molenaar vertelt je graag alles over de molen. De sluis die je bent overgestoken is ook de moeite van het bekijken waard. Op een herinneringsplaqueette lezen we de naam van **Albert Joosten de Ruiter**, lid van het polderbestuur.

Hier was het cafe "De laatste stuiver". Een wat cynische naam, omdat heel veel arbeiders hier hun laatste centen verbrasten. Op 2 januari 1881 verdrong hier **Dirk Roelofs Ruiter** nadat hij bij een vechtpartij in het water belandde. Zijn vrouw was vier maanden daarvoor al overleden...

Pas enige weken geleden is het cafe gesloopt. Het zal in oude luister opnieuw opgebouwd worden.

Je keert terug over de sluis en loopt nu het pad links in, dat loopt langs de sluis en verder langs de Scheene.

4) Het is moeilijk te vinden zonder kaartje, maar na een kleine bocht in het pad zie je links aan de overkant een mooi boerderijtje, met rechts daarvan een sloot. Aan de andere kant van die sloot is het perceel dat ooit eigendom was van **Dirk Wiegers Ruiter** en waar ook zijn woonhuis stond. Het zomerhuisje dat later op die plek is gebouwd (zie X op de foto) is bijna niet zichtbaar vanaf het pad, en ook op deze luchtfoto onzichtbaar onder de bomen.

5) Het pad komt nu uit bij een bocht, met rechtdoor een bruggetje. Als je dat oversteekt kom je bij een lange brug over de Scheene (zie foto op volgende pagina). Vanaf die brug heb je een prachtig uitzicht over het water. Als je de brug oversteekt en het pad nog eventjes verder volgt, neemt dit

.. vervolg De Scheene

een bocht naar links van de Scheene af, en loopt verder rechtdoor in zuidelijke richting verder. Aan je rechterhand bevindt zich de Ruiterspolder, vernoemd naar **Albert Joosten de Ruiter** of een van zijn (klein)kinderen. Als je dit pad uit zou lopen, kom je in Nijetrijne terecht.

Maar we lopen terug naar punt 5, en volgen de bocht in het pad, en aan de horizon zie je de kerktoren van Munnekeburen weer.

Teruggekomen bij de kerk kun je nog het kerkhof bezoeken. Hier liggen bijzonder veel leden van de **familie De Ruiter** begraven.

Het is een bijzondere plek in een schitterende omgeving.

Verhaal van een wandeling langs de Scheene in het blad NOORDERBREEDTE staat op internet :

Ruiter in 17 stappen : generatie 3

In de vorige nieuwsbrief maakten we kennis met Frans en Jan, de twee zonen van onze stamvader. Hun bestaan is herleid uit de namen van twee personen die we tegenkomen in het Blokzijl van de 17e eeuw. Ze vormen generatie 3.

In het notariële archief van Blokzijl komen we de volgende akte tegen die voor onze familie van groot belang is. Het is een akte van 21/5/1618 waarin **Jan Fransen** en zijn vrouw **Jantien Roelofs** worden genoemd, én ene **Jan Jans Ruijter**. Van deze akte heb ik jammergenoeg nog geen afbeelding, en evenmin een volledige transcriptie.

Jan Fransen en Jantien Roelofs verkopen het vooreinde van hun huis, staande bij de Giethoornse Zijl.

Het is niet ongebruikelijk dat familie elkaar helpt bij financiële transacties. Dat heeft mij ertoe gebracht om te veronderstellen dat Frans en Jan neven van elkaar waren. De eerste twee generaties zijn een poging om deze familierelatie uit te beelden.

Is het niet vreemd dat de achternaam bij Jan Jans wel wordt genoemd, en niet bij Jan Fransen?

Bedenk dat achternamen alleen bedoeld zijn als extra identificatiemiddel. Jan Fransen is al voldoende geïdentificeerd omdat zijn vrouw ook genoemd wordt. De benaming "Jan Jans" is dermate vaag dat er binnen Blokzijl misschien wel 30 mannen aangewezen konden worden met deze naam. En dus werd "Ruijter" toegevoegd om geen verwarring te krijgen.

Van Jan Fransen en Jantien hebben we verder geen informatie. Ze moeten rond 1570 zijn geboren. Uit een andere akte (van zijn kinderen) blijkt dat Jan gestorven is vóór 1626.

We hebben dankzij deze akte uit 1626 goed zicht op de kinderen van Jan Fransen en Jantien Roelofs; zij komen als vierde generatie in de volgende nieuwsbrief aan bod.

Het oudst bekende Ruiter-woonhuis is hiermee ook bekend. Zie mijn verhaal "De Giethoornse Zijl": <http://www.ruitersporen.nl/verhalen/verhalen.php?story=139>

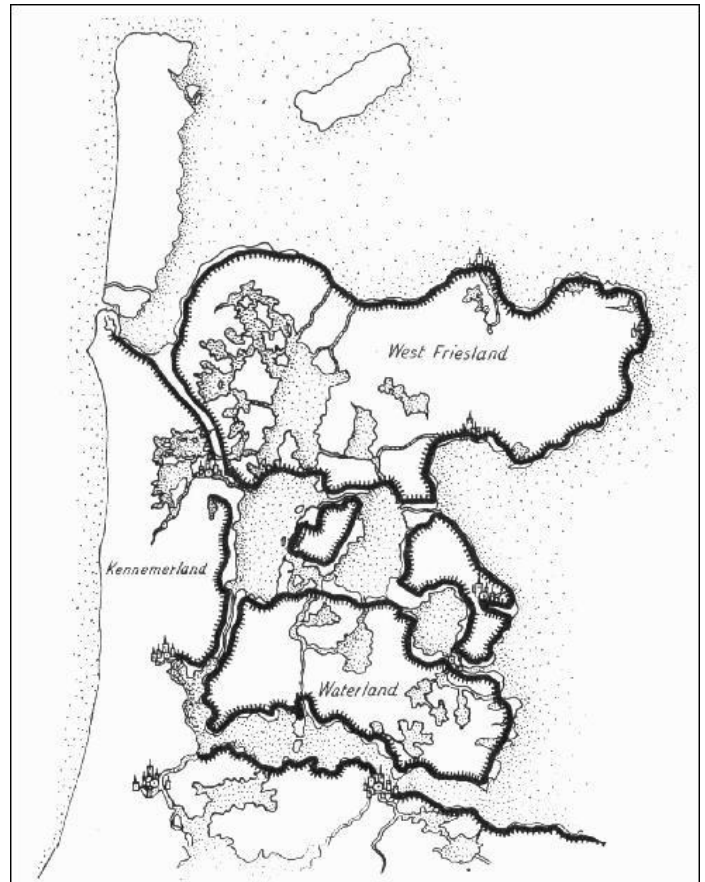
Het huis moet bij **A** in de tekening hebben gestaan, op de Kuinderdijk.

Doopsgezind Zaandam II ..

In vervolg op het artikel in de vorige nieuwsbrief vond ik nog het volgende kaartje van Noord-Holland. Het kaartje geeft de situatie weer van rond 1550, precies de periode waarin we zo geïnteresseerd zijn.

We herkennen de provincie nauwelijks, maar onderaan in het midden ligt Amsterdam. Ten noorden daarvan vinden we de streek Waterland, in feite een polder omringd door een grote ringdijk.

Waterland is praktisch aan alle kanten door water omsloten. Nu kunnen we ons goed voorstellen hoe de doopsgezinden in Waterland een veilig heenkomen konden vinden.

.. en Jan Jans Ruijter uit Durgerdam

Op internet staat sinds kort het archief van de Archangelvaart van 1594—1724. Het tegenwoordige Archangelsk was destijds de enige Russische zeehaven, en natuurlijk waren het vooral de Nederlanders die daar uitgebreid handel dreven. Archangelsk lag bepaald niet naast de deur, we moeten het zoeken nog voorbij Moermansk, aan de Witte Zee.

In het zoekscherm Ruiter ingetypt, levert een verrassende vondst:

Jan Jans Ruijter maakt als schipper van het schip "Ruiter" in juni 1644 een reis van Ierland naar Archangelsk en terug naar Amsterdam. Jan Jans Ruijter is afkomstig uit Durgerdam.

Durgerdam kunnen we in het kaartje hierboven zó aanwijzen. Het ligt helemaal rechts in Waterland aan de monding van het IJ.

In 1618 wonen 'onze' Ruijters al in Blokzijl. Maar kan het zijn dat er nog familie is achtergebleven in Waterland?

Opvallend is natuurlijk dat het schip ook Ruiter heet. Maar is de kapitein naar het schip vernoemd, of het schip naar de kapitein?

En wat betekent dit voor ónze achternaam?

De website van de Archangelvaart:

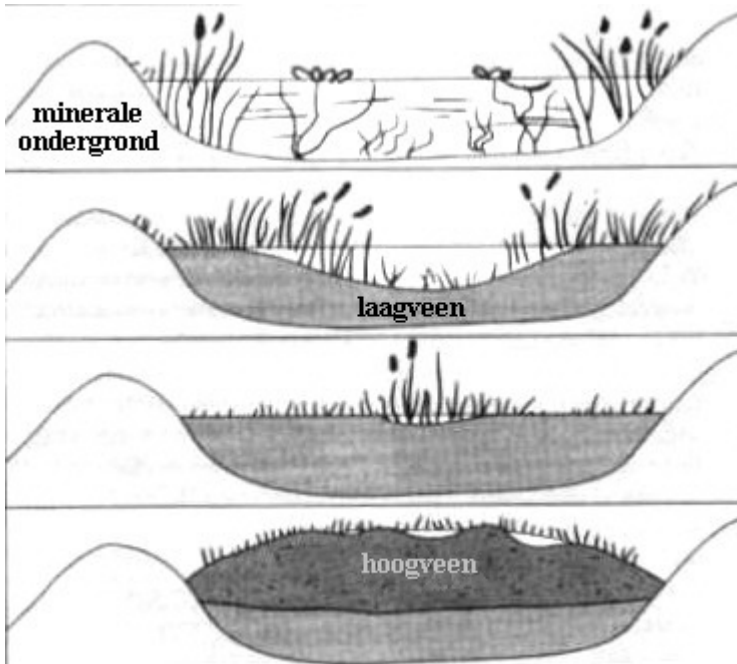
http://www.historici.nl/Onderzoek/Projecten/Archangel/app/voyages?language_of_user=nl#4856

Een wereld van turf

I. Ontstaan

Omstreeks 2000 vóór Chr. had zich een groot veenmoeras gevormd in het gebied van de westelijke Waddenzee, het IJsselmeergebied en Friesland, het zgn. Hollandveen. In delen van dit gebied is de veengroei al veel eerder dan 2000 v.Chr. begonnen. Het veen strekte zich uit tot het Gooi, de Veluwe en Overijssel. Het veengebied was afgesloten van open zee door de strandwallen.

Het veen kon ontstaan doordat plantenresten in een natte en vochtige omgeving bij afwezigheid van zuurstof niet of langzaam verrotten. Als bij dit proces de aanwas van nieuw plantenmateriaal groter is dan de afbraak door verrotting treedt veenvorming op.

Vele generaties (De) Ruiter hielden zich bezig met de turfwinning. Het leverde vaak niet meer dan een schamel bestaan op; de verdiensten waren in het algemeen laag en het werk was erg zwaar. Stof genoeg voor een nieuwe serie!

In de loop van vele eeuwen kunnen zo metersdikke veenpakketten ontstaan. We noemen dit laagveen, omdat de planten afhankelijk zijn van het voedselrijke grondwater.

Als in een dergelijke situatie het grondwaterpeil daalt (door het dalen van de zeespiegel), komt er een plantje in beeld dat van extreem voedselarm regenwater kan leven: veenmos. Bij afsterving van dit plantje ontstaat dan hoogveen. Omdat het plantje niet langer van grondwater afhankelijk is, kunnen er hele dikke uitstulpingen ontstaan die tot ver boven het landschap uit kunnen stijgen: hoogveen.

Heel vaak zien we in veengebieden dus een onderlaag van laagveen, met daar bovenop het hoogveen.

Lang is gedacht dat het veen in Friesland en Overijssel uit laagveen bestond. Het veen lag immers beneden de zeespiegel. Maar inmiddels is duidelijk geworden dat deze gebieden ooit veel hoger hebben gelegen. De eerste bewoners hebben reeds in de Romeinse tijd door ontwatering een onomkeerbaar proces op gang gezet, waarbij het veen steeds verder inklinkt en daalt.

We spreken hier tegenwoordig van 'verdrongen hoogveen'.

Glanerbrug

Denise en ik lopen zoekend de begraafplaats op. Oei, die is behoorlijk groot en het zal niet meevallen om het graf van **Hendrik Johannes Ruiter** te vinden.

Maar er komt meteen een man op mij af, stelt zich voor als Hans Elties, en vraagt me of ik iets speciaals zoek. Ik vertel hem van mijn missie en hij blijkt de beheerder van de begraafplaats te zijn en nodigt me in zijn kantoor. Er komt een grote map op tafel, en al snel is

de bladzijde met Ruiters gevonden: een hele rij.

De man is een en al behulpzaamheid (Hans: ik ben zelf ook een halve Fries) als ik hem vertel dat Hendrik rond de vorige eeuwwisseling vanuit Tjalleberd naar Glanerbrug gekomen is.

Hij maakt een fotokopie van de bladzijde en loopt mee naar het gezochte graf in veld B. De begraafplaats ligt er werkelijk schitterend bij

... vervolg Glanerbrug

en hier en daar zijn mannen bezig met het verzorgen van de paden en graven. Het zijn vrijwilligers die hun werk met heel veel liefde doen.

Even later staan we bij de steen en trots vertelt de beheerder dat de steen de oudste is van de begraafplaats en dat hij onlangs helemaal schoongemaakt en weer gelakt is. Het is toch wel bijzonder om aan het graf te staan van de neef van mijn overgrootvader. Ze moeten elkaar gekend hebben want ze woonden in dezelfde streek.

Deze man had een winkel in Glanerbrug en speelde in de gemeenschap van het jonge dorp een vooraanstaande rol.

Denise stelt voor om wat bloemen te gaan halen en deze bij het graf te zetten.

We staan weer buiten. De begraafplaats heet Doodenzorg. Beter kan deze begraafplaats ook niet heten.

Van Johannes heb ik twee verhalen op de website gezet, waarin duidelijk wordt wat voor man hij was:

<http://www.ruitersporen.nl/verhalen/verhalen.php?story=75>

<http://www.ruitersporen.nl/verhalen/verhalen.php?story=74>

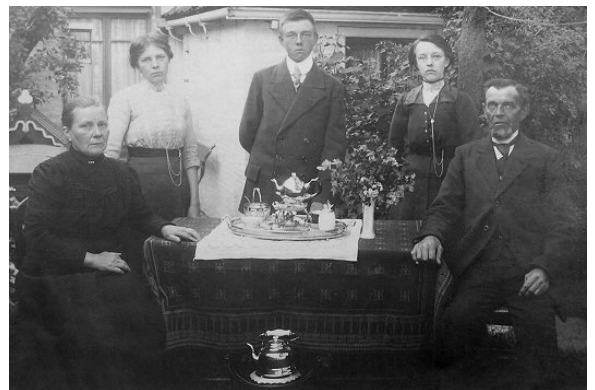

De Jonge Wypke

In 1898 liet **Jan Hendriks Ruiters** uit Kuinre op de werf van Jelle Jelles Croles in IJlst een beurtschip bouwen en noemde het naar zijn jongste zoon "De Jonge Wypke".

Jan Ruiters was beurtschipper, en voer volgens een soort dienstregeling op een vast traject, in dit geval wellicht Kuinre—Oldemarkt. Beurtschippers woonden overigens niet aan boord. Vracht bestond vooral uit goederen, maar ook personen konden meegenomen worden.

Waarschijnlijk heeft Jan het scheepje tot 1920 gebruikt, waarna hij overstapte op een motorschip. Op de foto rechts zien we het volledige gezin, met Wypke in het midden.

Op wonderbaarlijke wijze is dit scheepje voor het nageslacht bewaard gebleven. De huidige eigenaar Chris Ruardi heeft zelfs een website aan het scheepje gewijd. De informatie in dit ver-

.. vervolg De Jonge Wypke

torisch belang. Qua scheepstype is dit schip namelijk een voorloper van de bekende skûtsjes. Deze waren groter en hadden woonruimte aan boord.

Liefhebbers kunnen zelfs tochtjes met dit scheepje maken. Is dit een idee voor een familieuitstapje?

haal is van die website afkomstig. Frappant vind ik het dat De Jonge Wypke in de zeventiger jaren in het Boterdiep bij Zuidwolde gelegen heeft, verbouwd als woonschip. Dat is bijna bij mij om de hoek! (Al woonde ik toen nog niet in Groningen).

Gelukkig is het schip teruggebracht in min of meer oorspronkelijke staat, en dus van his-

In de stamboom vind je Jan Hendriks Ruiter hier:
http://www.ruitersporen.nl/ruter_full/t2.php#BM2926

Graag verwijst ik naar de site van Chris Ruardi:
<http://www.ruardi.nl/>

Wie helpt ons?

- Laat ons weten wat je van de nieuwsbrief vindt. Alle opmerkingen, suggesties en aanvullingen zijn welkom. Heb je ideeën voor verbeteringen, valt je iets op, mis je iets, is er iets onduidelijk, laat het ons weten! info@ruitersporen.nl
- Heb je een vraag voor ons, of voor iemand anders in de familie, of weet je het antwoord op een eerder gestelde vraag, reageer! info@ruitersporen.nl
- Heb je materiaal voor deze nieuwsbrief, een weetje, een foto, een verhaaltje, neem contact met ons op! info@ruitersporen.nl

Als je deze nieuwsbrief op je printer afdrukt, kun je hem ook laten lezen aan familieleden zonder internet.